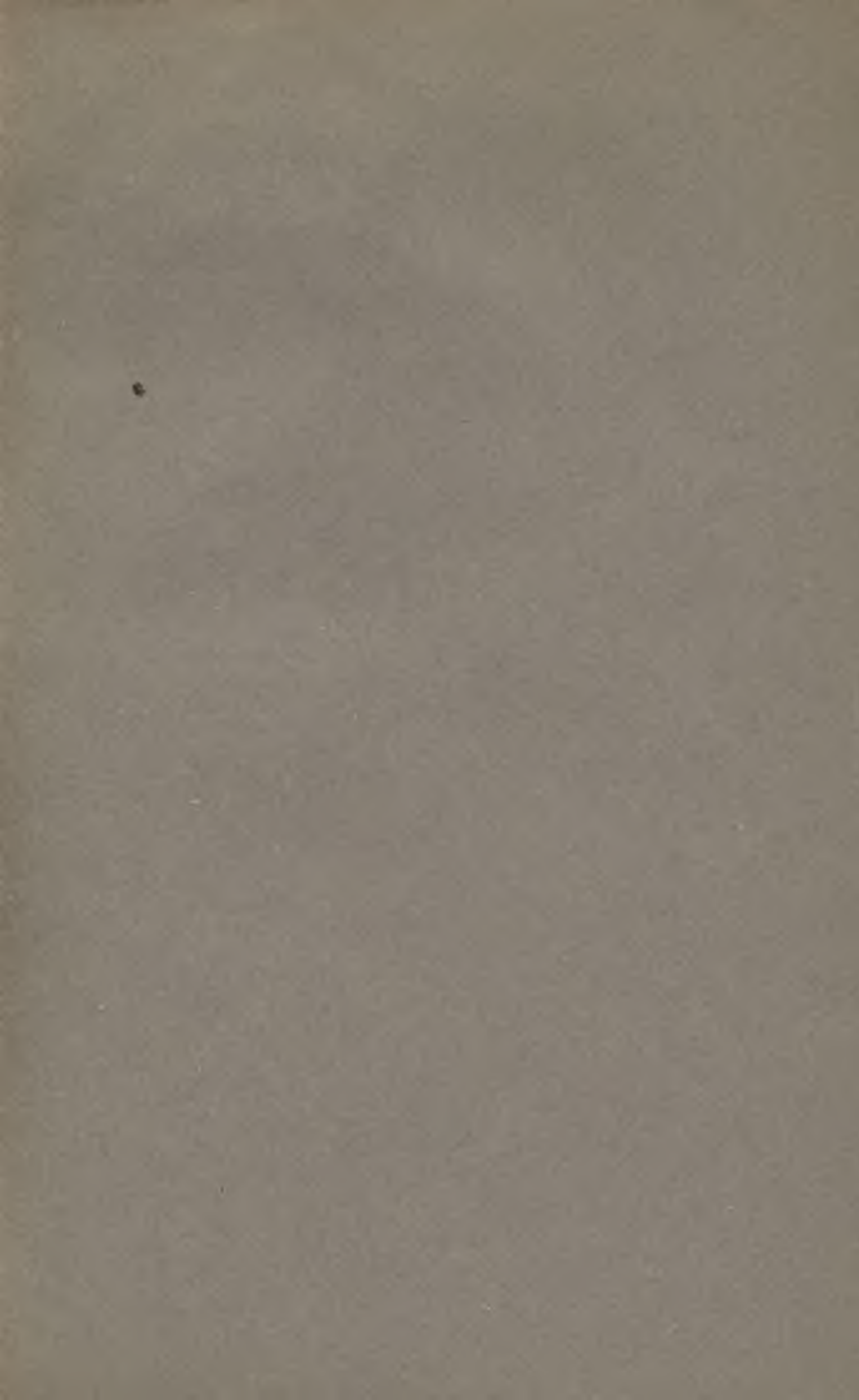

11436 a/73
DRUKOWANE JAKO RĘKOPIS

**SPRAWOZDANIE NAUKOWE
Z DZIAŁALNOŚCI KOMITETU
WYDAWNICTW ŚLĄSKICH
POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
ZA CZAS OD 28 LISTOPADA 1935 DO 21 LISTOPADA 1936
ORAZ
PROGRAM PRAC NA ROK BUDŻETOWY
1937/38**

**KRAKÓW 1937
POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI**

k. - 43/11436 a
11.8. 2, -

210294.11937/38

I

W okresie sprawozdawczym Komitet w dalszym ciągu rozwijał działalność w kierunku publikacji gotowych już prac oraz organizacji badań wstępnych i przygotowania materiałów do prac przyszłych.

I. Antropologia. Ukończone zostało badanie składu rasowego ludności w powiecie pszczyńskim, rozpoczęto analogiczne prace w pow. rybnickim. Druk publikacji nastąpi najdalej w czerwcu 1937. Celem szybszego ogłaszania wyników dodano prof. Stołyhwie pomocniczą siłę fachową.

Dalszy ciąg badań antropologicznych i prac obejmie:

a) druk pracy prof. Stołyhwy o składzie rasowym ludności w pow. pszczyńskim,

b) dalsze badania antropologiczne w pow. rybnickim.

II. Prehistoria. Po śmierci śp. Żurowskiego redakcję Prac prehistorycznych i Atlasu grodzisk śląskich objął dyrektor Jakimowicz.

Wydano II zeszyt Prac prehistorycznych, obejmujący sprawozdanie z badań prehistorycznych, przeprowadzonych na Śląsku w okresie 1934/35 przez dyr. Jakimowicza, prof. Kostrzewskiego i śp. Żurowskiego. Atlas grodzisk śląskich bliski jest wydania, są już gotowe plany grodzisk i przekroje; pp. Launer i Kucharski wykończają plany sytuacyjne, na które zostaną wniesione nazwy topograficzne z terenów grodzisko-

wych, zebrane przez dra Bąka. Również gotowe są już fotografie grodzisk, brak tylko podpisów na nich. Brak również mapy rozmieszczenia grodzisk. Tekst do Atlasu, pozostawiony przez śp. Żurowskiego, podjął się opracować do druku dyr. Jakimowicz.

Plan dalszych badań prehistorycznych na Śląsku obejmuje: a) druk 3. zeszytu Prac prehistorycznych, w którym znajdzie się sprawozdanie z badań przeprowadzonych w r. 1935 przez dyr. Jakimowicza oraz w r. 1936 przez prof. Kostrzewskiego; b) wydanie I zeszytu Atlasu grodzisk śląskich i prace przygotowane do wydania II zeszytu Atlasu (28 nowych punktów); c) badania terenowe dyr. Jakimowicza w Lubomiu i prof. Kostrzewskiego w Leśnicy i Syrzyni; d) druk pracy dra Durczewskiego pt. Grupa górnośląsko-małopolska kultury łużyckiej w Polsce; e) druk pracy dra Jamki p. t. Broń i narzędzia okresu rzymskiego na Śląsku.

Na propozycję prof. Kostrzewskiego, by zatrudnić w Katowicach w r. 1937 na czas od 1 kwietnia do 30 września wykwalifikowaną siłę prehistoryczną, która by poświęciła się pracy naukowej i propagandowej prehistorycznej na terenie Śląska, uchwalono przyjąć na czas proponowany jedną siłę fachową prehistoryczną i przyznać jej tytułem pensji miesięcznie zł 200 tytułem pokrycia kosztów wyjazdów, badań, wydatków biurowych miesięcznie zł 200, czyli na czas od 1 kwietnia 1937 do 30 września 1937 razem zł 2.400.

III. Historia Śląska. Ukazał się tom III Historii Śląska, poświęcony architekturze, rzeźbie, malarstwu ściennemu, sztalugowemu i miniaturowemu, sfragistyce

i heraldyce książęcej oraz numizmatyce, opracowany przez pp. Gębarowicza, Dobrowolskiego, Podlachę, Gumowskiego i Mikuckiego pod redakcją prof. Semkowicza, obejmujący 886 stron, 70 rycin i 3 mapy w tekście oraz 163 tablice.

Do wiosny 1937 r. gotowe będą artykuły do tomu II: prof. Grodeckiego, prof. Silnickiego i prof. Tymienieckiego. Natomiast prof. Wojciechowski jest zdania, że musi czekać na ukazanie się w druku regestów do dziejów miast śląskich w opracowaniu dyr. Wendta.

Projekt dalszego ciągu Historii Śląska (po r. 1400) opracowany został przez dwie specjalne do tego przez Komitet powołane podkomisje. Projekt przewiduje 2 części. Dla części pierwszej, obejmującej okres 1400—1526 podkomisja, złożona z prof. Grodeckiego, prof. Vetulaniego i dra K. Piotrowicza, opracowała projekt ogólny. Taki sam projekt opracowała druga podkomisja, złożona z prof. Konopczyńskiego, dra Lepszego i doc. Piwarskiego dla okresu 1526—1740. Wykonanie obu tych projektów musi być poprzedzone gruntownym badaniem archiwalnym, co wiąże się jak najściślej z planem utworzenia we Wrocławiu stacji naukowej polskiej.

IV. Monografie historyczne. Ukazała się praca dra Dziegla pt. *Utrata Księstw Raciborskiego i Opolskiego* przez Ludwikę Marię w r. 1666. Praca dra Nowogrodzkiego o *Zygmuncie I na Śląsku* jest na ukończeniu i w najbliższym czasie pójdzie do druku. Księga Henrykowska jest w całości sfotografowana, obecnie przepisuje się tekst. Regesty Grünhagena są systematycznie uzupełniane, w najbliższym czasie zostaną doprowadzone do r. 1300. Program na najbliższą przyszłość

obejmuje: a) druk pracy dra Nowogrodzkiego, b) druk Księgi Henrykowskiej, c) rozpoczęcie pracy nad genealogią Piastów śląskich w opracowaniu doc. Mikuckiego i dra K. Piotrowicza, która obejmie wszystkich książąt piastowskich śląskich aż do ich wymarcia. Jako wzór przyjęto Genealogię Piastów Balzera, d) wydanie rachunków Zygmunta I jako księcia głogowskiego z lat 1500—507 w opracowaniu dra Nowogrodzkiego, e) regesty dokumentów śląskich rozproszonych po zbiorach polskich w opracowaniu dra K. Piotrowicza.

V. Stosunki kulturalne Śląska z resztą Polski.
 Doc. Barycz kompletuje dalej materiały źródłowe i literaturę do stosunków polsko-śląskich w epoce Odrodzenia. Odbił podróż do Pragi, musi jeszcze wyjechać do Gniezna, Poznania, Warszawy i Wrocławia. Wizytator Ogrodziński w czasie swojej podróży po całym Śląsku niemieckim zebrał bardzo bogate materiały do piśmiennictwa polskiego i łacińskiego na Śląsku. W przyszłości uzupełni je, a nadto zamierza opracować sprawę studentów polskich na Uniwersytecie Wrocławskim w pierwszej połowie XIX w. Doc. A. Birkenmajer zgłosił do druku dwie prace: Piotr Gaszowiec z Łoźmierzy Wielkiej (k. Wielkich Strzelec), lekarz, astrolog i humanista XV w., prawie w zupełności gotowa do druku. Druga praca: Vitello, teksty i studia, musi być jeszcze ostatecznie opracowana, zanim pójdzie do druku.

Co do Kazań Negiusa, zebranych przez doc. Barycz, Komitet oświadczył gotowość odstąpienia ich Instytutowi Śląskiemu za zwrotem kosztów zebrania ich przepisania.

VI. Konkurs na prace historyczne. Na temat ogólny konkursu nie wpłynęła żadna praca, na temat historii miast śląskich nadesłano pracę, przedstawiającą dzieje miasta Bielska. Ocena tej pracy przez Prezydium Komitetu z dobraniem referentów fachowych wypadła negatywnie. W tym stanie rzeczy Komitet uchwalił przedłużyć konkurs na rok następny.

VII. Językoznawstwo. Dr Bąk zbiera dalej teksty gwarowe śląskie, opracował już 10 wsi. Druk ich będzie się mógł rozpocząć w najbliższym czasie. Zebrał też teksty gwarowe ze Starego Bierunia. Nadto prowadził badania językowe w związku ze zbieraniem nazw miejscowych na grodziskach śląskich. Ks. Gołąb musiał na pewien czas przerwać swą pracę, gdyż został mianowany dyrektorem gimnazjum w Górnej Grupie pod Grudziądem. Dr Steuer przygotowuje opracowanie językowe okolicy nadodrzańskiej.

VIII. Pieśni ludowe śląskie. Redakcję t. II objął p. Li-gęza, opracowanie muzyczne powierzone zostało p. Stoińskiemu z Katowic. Materiał pomnożył się bardzo, zebrano już 2.000 pieśni, co da ok. 4 tomy. Komitet uchwalił przyznać honorarium p. Stoińskiemu w wysokości zł 50 za arkusz.

IX. Etnografia. Wydana została praca Agnieszki i Tadeusza Dobrowolskich pt. Strój, haft i koronka w woj. śląskim. Na ukończeniu jest praca mgra Gładysza o zdobnictwie metalowym. Autor zgromadził 1.300 rysunków ozdób metalowych, które zostaną pomieszczone na 90 tablicach i 82 rycinach. Praca będzie gotowa do druku w najbliższej przyszłości. Przed drukiem zostanie oddana do oceny prof. Moszyńskiemu

i prof. Molé. Do pracy p. Strzałki pt. *Drewniane kościoły śląskie na tle sakralnego budownictwa drewnianego Podkarpacia* wykonano 54 dalszych klisz. Autor zebrał kompletny materiał fotograficzny w dwu podróżach na Ruś Podkarpacką i na Śląsk. Praca będzie ukończona z początkiem r. 1937. W najbliższym programie prac znajduje się: a) druk pracy Gładysza i pracy Strzałki, b) dalszy ciąg pracy Gładysza, poświęcony trzeciemu działowi zdobnictwa ludowego na Śląsku, mianowicie zdobnictwu barwnemu.

X. Ekonomia. Ukazała się praca dra Massalskiego pt. *Problem eksportu węgla polskiego*. Praca dra Schmidta nad zaopatrywaniem w mleko śląskich centrów przemysłowych znajduje się w stadium końcowym. Dr Zaleski, opracowujący historię przemysłu śląskiego, doniósł, że t. I jego pracy będzie gotowy do druku w początkach r. 1937.

XI. Geografia. Gotowa jest praca z dziedziny monografii miast, mianowicie monografia *Świętochłowic*, opracowana przez mgra Marchacza. W bliskiej przyszłości gotowe będą 3 dalsze prace z tej dziedziny. Praca nad osadnictwem wiejskim postępuje, ukończona będzie za parę miesięcy, objęła obecnie tylko Śląsk Cieszyński. Atlas geograficzny Śląska jest w robocie, poszczególne mapy są gotowe, ale brak pewnego kompletu logicznego. Program na przyszłość przewiduje kontynuację rozpoczętych prac.

Prof. Stenz przygotowuje mapę magnetyczną Śląska. W związku z tym uchwalono zwrócić się do prof. Banachiewicza o opracowanie planu pomiarów grawimetrycznych na Śląsku.

XII. Geologia. Mapa Beskidów Śląskich w skali 1:50.000 oddana już została do wykonania firmie Zieliński w Krakowie. Praca inż. Kowalskiego nad mapą Zagłębia Dąbrowskiego musiała ulec przerwie wskutek choroby oczu inż. Kowalskiego. Dalsze badania terenowe pp. Koniora, Henocha, Nechaya i Kracha nad czwartorzędem i trzeciorzędem są w toku.

Program pracy na przyszłość obejmuje: a) wykończenie mapy geologicznej Beskidów Śląskich wraz z tekstem, b) dalsze badania terenowe, c) dalszy ciąg pracy inż. Kowalskiego nad mapą Zagłębia Dąbrowskiego, d) wydanie II zeszytu Megaspor dra Zerndta, e) pracę dra Zerndta nad przygotowaniem materiału do wydania III zeszytu Megaspor. Dzięki interwencji p. Wojewody Śląskiego Unia Przemysłu Górniczego i Hutniczego w Katowicach przyznała na badanie megaspor subwencję w wysokości zł 5.000, przy czym p. Wojewoda Śląski ma nadzieję, że uda mu się uzyskać jeszcze od Unii dalsze zł 7.000 na ten cel. Wobec tego na razie wydatki związane z badaniem megaspor uchwalono pokrywać z Funduszu Wydawnictw Śląskich, a w razie podwyższenia subwencji Unii refundować je Funduszowi.

XIII. Gleboznawstwo. Prof. Łoziński ukończył już badania terenowe; część I jego pracy o glebach górnośląskich będzie gotowa do druku z początkiem roku 1937. Dr Jaroń opracowuje gleby leśne i torfowiska metodą analizy pyłkowej; potrzebuje on jeszcze kilku miesięcy na ukończenie swej pracy. Jako dalszy program na okres najbliższy istnieje: a) wydanie pracy prof. Łozińskiego, b) dalsze badania dra Jaronia nad

stratygrafią torfów śląskich i historią lasu na Górnym Śląsku.

XIV. Biologia. Ukazała się w druku zbiorowa praca pt. Biocenoza lasów Pogórza Cieszyńskiego, obejmująca prace doc. Kozłowskiej, Wilczka, Rejmentówny, Książkówny i Stuglika. W programie dalsze badania na terenie Beskidów Śląskich: Rejmentówny nad wątrobowcami, Stuglika nad motylami, Wilczka nad zespołami mchów, Mikulskiej nad zespołami pajaków. Kontrolę nad pracami biologicznymi powierzył Komitet doc. Kozłowskiej.

XV. Biblioteka PAU. przedstawia projekt zakupu literatury śląskiej z wszelkich dziedzin wiedzy, preliminując na to i na oprawę kwotę zł 3.400 w roku budżetowym 1937/8.

XVI. Socjologia. Na wniosek prof. Dobrowolskiego Komitet przyznał na koszty druku ankiety i subwencje dla badaczy kwotę zł 1.000.

XVII. Sekretarz przedstawił stan wydatków za okres od 13 października 1935 do 12 listopada 1936, wykazujący rozchód w kwocie zł 63.250.46 oraz przedstawia preliminarz budżetowy na czas od 12 listopada 1936 do 31 marca 1937 w kwocie zł 57.650 i preliminarz budżetowy na czas od 1 kwietnia 1937 do 31 marca 1938 na kwotę zł. 97.000. Przyjęto do wiadomości.

Wobec tego, że zachodzi konieczność poczynienia zmian w obu preliminarzach w związku z uchwałami obecnego posiedzenia, na wniosek prof. Kutrzeby uchwalono:

a) przyjęć preliminarz budżetowy na czas od 12 listopada 1936 do 31 marca 1937 i na rok budżetowy

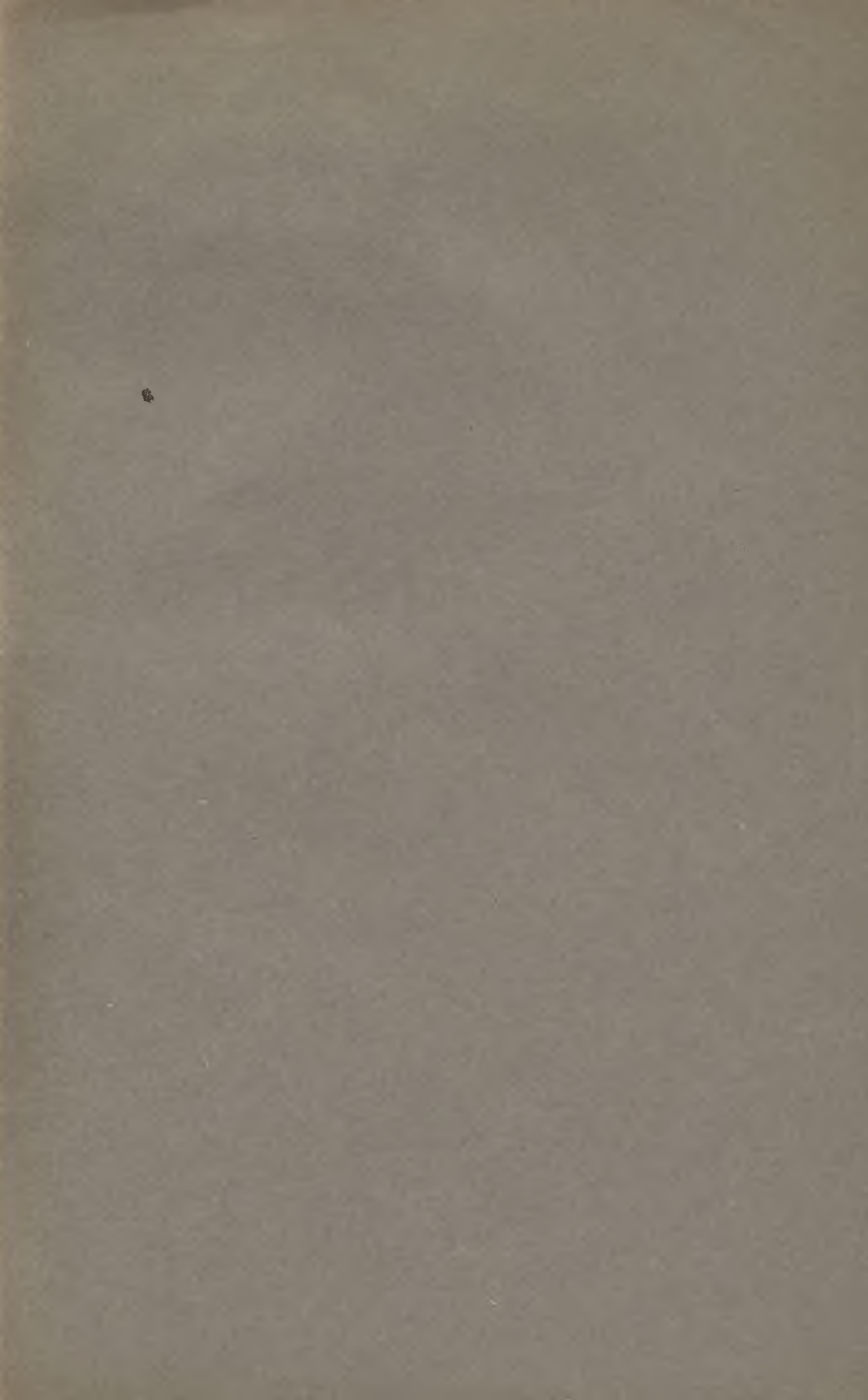
1937/38, przedstawiony przez sekretarza Komitetu, i upoważnić Prezydium Komitetu do ustalenia poszczególnych pozycji z uwzględnieniem także dodatkowych uchwał Komitetu.

b) upoważnić Prezydium Komitetu do zmniejszenia poszczególnych pozycji, by się zmieściły w sumie subwencji, którą uchwali Sejm Śląski.

c) upoważnić Prezydium Komitetu do przeprowadzenia w razie potrzeby virement.

XVIII. W sprawie utworzenia stacji naukowej polskiej w Wrocławiu uznano, że założenie takiej stacji jest jednym z najważniejszych postulatów w zakresie badań śląskich z wszelkich dziedzin wiedzy. Wobec tego, że Województwo Śląskie wzięło na siebie wynajęcie i urządzenie lokalu, Komitet ogranicza się tylko do propozycji co do strony personalnej. W stacji potrzebne są dwie siły: jeden pracownik starszy oraz młodsza siła pomocnicza fachowa, przy czym dla zapewnienia ciągłości pracy wskazanym jest, by ta młodsza siła została wybrana spośród specjalistów historii nowożytnej. Wysokości sumy potrzebnej na pokrycie kosztów personalnych Komitet nie mógł dotąd ustalić z braku dokładnego materiału informacyjnego. Uchwalono zwrócić się do dyr. Tadeusza Dobrowolskiego, by zebrał dokładne dane co do kosztów dziennego utrzymania dwu ludzi w Wrocławiu i podał je do wiadomości Prezydium Komitetu. Na podstawie tych informacji Prezydium Komitetu przedstawi Województwu Śląskiemu wysokość kwoty potrzebnej dla pokrycia wydatków personalnych stacji naukowej polskiej w Wrocławiu.

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000442767

I 210294

